

Станішевська А. Г., Забіяка Х. О., студентки,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Беззубов Д. О., к.ю.н., доцент

ВИДАТНІ ЖІНКИ-ВЧЕНІ В ГАЛУЗІ АГРАРНОГО ПРАВА: ЧАС І ВНЕСОК

Людство розвивається завдяки науці. Здається, що відкривати нові горизонти – доля чоловіків. У всякому разі серед вчених більшість представляє саме сильна стать. Проте не варто недооцінювати і роль жінок в як у всесвітній науці, так і у науці аграрного права України. Наприклад, неоціненний внесок в розвиток даної науки внесли такі вчені, як: Н. І. Титова, Ц. В. Бичкова, Н. Р. Малишева, С. М. Кравченко, Н. В. Ільницька, Л. В. Логущ, М. С. Долинська, Т. Г. Ковальчук, Т. О. Коваленко, І. А. Войтюк, О. В. Конишева, Н. С. Гавриш та ін.

Вагомий внесок у становлення та розвиток теорії аграрного права України зробила доктор юридичних наук, професор Н. І. Титова, яка є автором понад 200 наукових праць, з яких 6 індивідуальних монографій, 2 розділи в колективній монографії, 2 розділи в підручнику, рецензування 3 підручників (із сільськогосподарського та аграрного права України). Починаючи з 70-х рр. і донині вчена у монографічній та інших наукових формах послідовно досліджує теоретичні проблеми аграрного права. Зараз вона розробляє теорію сучасного аграрного законодавства України, його основні принципи та конституційні засади, шляхи і напрями розвитку та вдосконалення. Особливе значення мають наукові праці Н. І. Титової, де вона досліджує новий правовий інститут аграрного права України – фермерського господарства. Вчена є автором 2 монографій, присвячених правовому статусу фермерських господарств – «Фермер і закон» (1996 р.), «Фермерство в Україні: основні правові засади. Питання та відповіді» (1998 р.), в яких на основі аналізу чинного законодавства України та практики його застосування нею визначено поняття фермерського господарства, сформульовано його юридичні ознаки як специфічного аграрного суб'єкта.

Поряд із дослідженням правових проблем розвитку фермерства в Україні, авторка також з'ясовує правове становище інших аграрних суб'єктів, зокрема сільськогосподарських кооперативів, обґрунтовує потребу чіткого законодавчого закріплення прав членів цих структур. Н. І. Титова досліджує також соціальний статус селянства та проблеми правового забезпечення його прав, чим започатковує новий напрям наукових розробок у системі аграрно-правової науки [3, с. 135].

Доктор юридичних наук, професор Ц. В. Бичкова (Боцян) послідовно досліджує правові проблеми розвитку аграрного сектора економіки. Велике значення мають її праці з проблем розвитку колгоспного законодавства, зокрема монографія «Нове в статутах сільськогосподарських артільей» 1966 р. Згодом вчена, поряд із деякими питаннями теорії аграрного права, розробляє конкретні правові інститути аграрного права, вивчає актуальні питання взаємовідносин колгоспів і державних підприємств, виробничо-господарське кооперування в сільському господарстві та АПК. Нині вона досліджує правові проблеми співвідношення цивільного та аграрного законодавства. При цьому вона доводить потребу правового регулювання сільськогосподарської діяльності за допомогою спеціалізованих правових інститутів аграрного права. Актуальними є дослідження Ц. В. Бичкової інституту права власності, зокрема в аграрному секторі економіки. Важливим аспектом її наукової діяльності є аналіз проблем державного регулювання сільського господарства [2, с. 144].

Доктор юридичних наук, професор Н. Р. Малишева – авторка понад 160 наукових праць, з яких 3 – індивідуальні монографії, 13 розділів у колективних монографіях, 6 брошур і довідників. Учена ґрунтовно дослідила економіко-правові питання екології, проблеми державного управління охороною навколишнього природного середовища, питання охорони довкілля від шумових впливів, а також з'ясувала правові питання охорони навколишнього природного середовища від забруднення отрутохімікатами і мінеральними добривами, що застосовуються в сільському та лісовому господарствах.

Велику цінність для науки екологічного та аграрного права мають дослідження доктора юридичних наук С. М. Кравченко. Вона є авторкою понад 120 наукових праць, з яких 6 монографій, 8 навчальних посібників. У своїх працях С. М. Кравченко ґрунтовно проаналізувала правові проблеми охорони довкілля, зокрема питання майнової та матеріальної відповідальності за порушення природоохоронного законодавства, правові питання реалізації екологічного законодавства, соціально-психологічні аспекти правової охорони природи тощо [1, с. 145].

Ґрунтовне комплексне дослідження оренди земель сільськогосподарського призначення в нових соціально-економічних умовах у дисертаційній формі здійснила Н. В. Ільницька. На основі аналізу історії розвитку оренди земель на території Української держави, чинного законодавства України в галузі регулювання земельних орендних відносин та наукового доробку представників економічної та юридичної науки з проблем оренди земель автор з'ясувала специфічні ознаки земель сільськогосподарського призначення, поняття та особливості їх оренди, розкрила сутність та особливості оренди земельних паїв, обґрунтувала важливе теоретичне положення про земельно-правову природу договору

оренди земель сільськогосподарського призначення, внесла важливі пропозиції щодо вдосконалення чинного земельного законодавства тощо.

Л. В. Логуш провела оригінальне панорамне дослідження правових засад фермерства у США, здійснила порівняльно-правовий аналіз фермерського законодавства США і України, на основі якого внесено конкретні пропозиції щодо розвитку загального та спеціального законодавств України у цій сфері. Вчена є також авторкою 5 публікацій з питань правового забезпечення розвитку фермерства в Україні та США.

Правове регулювання створення та діяльності фермерських господарств дослідила у своїй кандидатській дисертації М. С. Долинська. Вона проаналізувала процес створення фермерських господарств, з'ясувала етапи та особливості цього процесу тощо. При цьому правовий інститут фермерства аналізується з позицій врахування певного історичного досвіду України щодо існування приватних сімейних господарств на селі.

Т. Г. Ковальчук – автор більш як 10 наукових праць, серед яких тези конференцій, наукові статті, 3 розділи в різних наукових виданнях. Напрямами наукової діяльності є екологічне, земельне та аграрне право. Зокрема, вчена досліджує правові аспекти збереження і родючості ґрунтів, охорони земель, проблеми законодавчого регулювання приватизації земель тощо. Т. Г. Ковальчук також взяла участь у підготовці науково-практичного коментаря до ЗК України.

Отже, можна зробити висновок, що безліч передових і талановитих жінок-вчених рухали науку аграрного права України нарівні з чоловіками.

Література

1. Багай Н. О. Аграрне законодавство України: наукові підходи / Н. О. Багай // Актуальні проблеми державотворення в Україні: матер. IV міжвузів. наук.-практ. конфер. / Редкол.: Диновський Д. М., Вовк Ю. Є., Верьовкін В. В., Андріанова Н. Т., Тененбаум А. Д. та ін. – Рівне, 2001. – С. 178-190.

2. Титова Н. І. Фермерство в Украине: основные правовые принципы. Вопросы и ответы. – Львов, 1998.

3. Аграрне право України: підруч. / за ред. О. О. Погрібного. – К.: Істина, 2006. – 448 с.

4. Єрмоленко В. М. Аграрне право України: підручник / В. М. Єрмоленко, О. В. Гафурова, М. В. Гребенюк [та ін.]; за заг. ред. В. М. Єрмоленка. – К.: Юрінком Інтер, 2010. – 608 с.